

Metodický pokyn

**Spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany dětí a
sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi
(SAS RD) Středočeského kraje**

1/2024

Zkratky použité v textu

Zákon o SPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o SS	Zákon č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SAS RD	Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi dle zákona o sociálních službách zařazená do sítě sociálních služeb Středočeského kraje
IPOD	Individuální plán ochrany dítěte

Přílohy:

V/1	Vzor žádosti o zprávu OSPOD v případě probíhající spolupráce
V/2	Vzor žádosti o zprávu OSPOD v případě ukončené spolupráce
V/3	Vzor oznámení o možném ohrožení dítěte

Obsah

1. Úvod	3
2. Vymezení společných kompetencí	4
3. Navázání spolupráce mezi OSPOD a SAS RD	5
3.1 Dítě není vyhodnoceno jako ohrožené - základní poradenství OSPOD	6
3.2 Dítě je vyhodnoceno jako ohrožené.....	7
4. Průběh spolupráce mezi OSPOD a SAS RD.....	8
4.1 Předávání informací	10
4.1.1 Nesprávná praxe při předávání informací.....	11
5. Zprostředkování kontaktu v individualizovaných případech.....	11
6. Příklady dobré praxe.....	11

1. Úvod

Metodický pokyn je výsledkem spolupráce s oddělením metodiky a koncepce sociálních služeb. Podkladem předkládaných informací jsou výstupy pracovního setkání, které bylo svoláno na základě závěrů jednání poradního sboru hejtmanky kraje na úseku sociálně právní ochrany dětí.

Cílem metodického pokynu je podpořit doporučenými postupy vzájemné nastavení spolupráce mezi pracovníky OSPOD a SAS RD. Akcentováno je rozdělení možností OSPOD v situacích jeho odlišného postavení a definovány možné problematické okruhy spolupráce. Základním principem spolupráce je partnerský způsob komunikace. Z tohoto důvodu si metodický pokyn neklade za cíl jasně vymezit každou jednotlivost společné spolupráce a neomezuje právo pracovníků na vzájemnou domluvu vzájemné spolupráce, která bude respektovat individuální posouzení situace, které může být každým subjektem vnímáno odlišně. Právě proto tato spolupráce musí vždy odrážet zákonné mantinely práce aktérů a ze strany OSPOD jeho věcnou příslušnost, která vychází z jeho postavení správního orgánu, který je vázán základními činnostmi správních orgánů.

Metodický pokyn chce podpořit funkční nastavení spolupráce, s důrazem na potřeby včasného odhalení ohrožených dětí a navázání spolupráce s následnou zpětnou vazbou v případě preventivního působení na rodinu. Krajský úřad věří, že metodika podnítl další možné praktické otázky a chuť k prohloubení vzájemné spolupráce jednotlivých aktérů na daném území. Krajský úřad zcela jistě vnímá nutnost vzájemných společných setkávání mezi OSPOD a SAS RD v rámci jednotlivých OU ORP s cílem nastavování konkrétních forem spolupráce a vymezení možností spolupráce ve vztahu k obecným jevům jako je například záškoláctví, nízké rodičovské kompetence apod. a následuje tak zákonné požadavky multidisciplinární spolupráce a funkčního nastavování systému v daném regionu.

Metodický pokyn lze přiměřeně využít rovněž využít k nastavení spolupráce mezi OSPOD a dalšími sociálními službami nebo poradenskými službami primární prevence jejichž cílovou skupinu tvoří rodiny s dětmi a nezletilé děti. Principy vzájemné spolupráce a výměny informací jsou podobné, ne-li zcela stejné, a pro nastavení funkční spolupráce je tak možné obsah metodického pokynu velmi dobře využít ke sjednocení praxe v rámci Středočeského kraje.

2. Vymezení společných kompetencí

Hlavním hlediskem OSPOD při výkonu sociálně právní ochrany dětí je ochrana zájmů a blaha dítěte s důrazem na zachování práva dítěte na rodinu a rodinný život. Hlavním cílem SAS RD je pak podpora rodiny při překonávání jejich nepříznivé situace nebo vytvoření stabilních podmínek rodiny.

Základním východiskem pro vymezení spolupráce mezi OSPOD a SAS RD je společná snaha o překonání nebo stabilizaci nepříznivé sociální situace. Role v systému jednotlivých aktérů je však odlišná – zejména ve způsobu a čase, ve kterém dochází k přímé a aktivní intervenci v rodině.

Legitimace OSPOD k aktivní vynutitelné práci s rodinou je závislá na učiněném závěru, že je dítě vyhodnoceno jako ohrožené (viz ustanovení § 6 zákona o SPOD). Jde o situaci, kdy OSPOD na základě získaných poznatků z jednotlivých oblastí života/prostředí dítěte a jeho rodiny učiní závěr, že existují rizikové faktory a nenaplněné potřeby, které dítě v rodině ohrožují svojí intenzitou a trvalostí na dalším vývoji a je tak třeba s rodinou zahájit dlouhodobou spolupráci se snahou o omezení působení jednotlivých rizikových oblastí a posílení oslabených oblastí v rodině.

OSPOD k tomuto účelu využívá jako základní nástroj sociální práce **vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny** a návazně pak v případě vyhodnocení ohroženosti dítěte **Individuální plán ochrany dítěte**. Vyhodnocení ohroženosti dítěte není automatické a OSPOD musí důsledně dbát při tzv. základním vyhodnocení, zda se jedná o dítě ohrožené, s respektem k vlastní autonomii rodiny a sledovat, zda jsou naplněny základní požadavky trvalosti, intenzity a ohrožení dalšího vývoje (potřeb) dítěte. Pokud při prošetření dojde OSPOD k závěru, že rodina může vlastními prostředky (s pomocí dalších odborníků) situaci řešit, nejsou naplněny podmínky pro vyhodnocení ohroženosti dítěte – tedy nebude existovat zákonný důvod pro autoritativní vstup OSPOD do řešení situace. Zákonným limitem bude poskytnutí základního poradenství rodině s odkazem na další odborné služby. Oproti vyhodnocení, že je dítě ohrožené mu následně nepřísluší dále do rodiny vynucovat vstup a kontrolovat plnění jednotlivých doporučení. To by totiž znamenalo aktivní práci s rodinou, kterou je vyhodnocení ohroženosti podmíněno.

SAS RD oproti OSPOD do aktivního řešení situace může vstoupit již v době, kdy je ze strany OSPOD poskytováno základní poradenství nebo v situaci, kdy ani sama rodina s OSPOD není v kontaktu. Jde o preventivní charakter SAS RD, který umožňuje funkční navázání spolupráce a snahy o překonání nebo stabilizaci situace ve chvíli, kdy by pro OSPOD zatím neexistovaly důvody pro vyhodnocení ohroženosti dítěte. Oproti poskytování veřejnoprávní ochrany dětí, která musí být zajištěna ze strany OSPOD výhradně na základě autoritativního rozhodnutí, může být služba SAS RD poskytována nezávisle na vyhodnocení ohroženosti dítěte na základě dobrovolnosti a uzavřeného smluvního vztahu. Role SAS RD je pak v tomto směru na činnosti OSPOD zcela nezávislá.

Pokud je dítě ze strany OSPOD vyhodnoceno jako ohrožené a SAS RD se stává rodinně partnerem, který se podílí na plnění jednotlivých cílů a kroků vedoucích k překonání nebo ke stabilizaci situace (i když stále založeném na dobrovolném smluvním vztahu), mohou z toho pro SAS RD plynout určité povinnosti ve vztahu k OSPOD, a to zejména ve smyslu poskytování informací o spolupráci rodiny a provázanosti s nastaveným IPOD. I v situaci, kdy je dítě vyhodnoceno jako ohrožené, je však vyloučeno, aby taková služba byla poskytována na základě vynutitelného rozhodnutí (takovou spolupráci nemůže OSPOD legitimně nařídit). Prakticky tak bude moci OSPOD požadovat po rodině spolupráci se SAS RD a formou IPOD nastavovat jednotlivé cíle a kroky směřující ke stabilizaci situace dítěte a jeho rodiny, avšak v případě, kdy rodina spolupráci odmítne, přeruší/nebude plnit nastavené cíle a kroky, nebude moci tuto spolupráci autoritativně nařídit. Jeho povinností bude na základě aktuálních skutečností situaci přehodnotit a zvážit využití jiných vhodných nástrojů sociálně právní ochrany dítěte.

Pro úplnost je třeba na začátku vymezit taktéž specifickou roli OSPOD jakožto **opatrovníka dítěte** v soudním řízení. V takovém případě je totiž OSPOD ve zcela odlišném postavení, výhradně jako procesní zástupce dítěte (lze použít příměr advokát). V tomto postavení nevykonává ani roli preventivní, ani roli veřejnoprávní ochrany dítěte a není tak pro SAS RD partnerem ani prostředníkem. Opatrovník je vždy jmenován soudem a tomu jedinému se ve své činnosti zodpovídá. Z tohoto důvodu je v tomto materiálu o OSPOD mluveno výhradně v jeho roli veřejnoprávní ochrany dítěte, případně jeho preventivní činnosti (tedy nikoli v roli tzv. kolizního opatrovníka).

3. Navázání spolupráce mezi OSPOD a SAS RD

Je zde třeba opět zdůraznit, odlišnou roli OSPOD v situaci poradenské činnosti a v případech, kdy je dítě vyhodnoceno jako ohrožené. Obecní úřad s rozšířenou působností v rámci své poradenské činnosti, vyplývající z ustanovení § 11 zákona o SPOD poskytuje nebo zprostředkovává rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a napomáhá rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě.

V rámci preventivních aktivit (tedy v situaci, kdy dítě není vyhodnoceno jako ohrožené) tak tuto pomoc v organizační struktuře obecního úřadu neposkytuje jen OSPOD, ale i sociální pracovníci ORP dle § 92, zákona o SS. OSPOD v situaci, kdy uzná, že by rodině mohlo pomoci vyhledání další podpory, může aktivně na tuto podporu a pomoc odkázat nebo ji zprostředkovat. Je přitom třeba upozornit na to, že odpovědnost za vlastní motivaci a řešení situace budou mít vždy rodiče. Stejně tak samotné zprostředkování/odkázání na podporu a pomoc ze strany SAS RD nezbavuje OSPOD jeho povinnosti poskytovat rodině poradenství v souladu s ustanovením § 11 zákona o SPOD.

3.1 Dítě není vyhodnoceno jako ohrožené - základní poradenství OSPOD

V situaci poskytnutí základního poradenství bude OSPOD odpovědný za doporučení dalších podpůrných služeb, které může rodina využít. Pokud nedojde k závěru, že je dítě ohrožené, nebude mít možnost již kontrolovat samotný průběh spolupráce se službou. V rámci preventivní činnosti je možné:

- Doporučit navázání spolupráce s odbornou službou (SAS RD, SVP, adiktologie).
- Vyhodnotit na základě dostupných informací a schopností rodiny, zda bude chtít OSPOD zpětnou vazbu o navázání spolupráce s rodinou.
- Domluvit objednání do této služby, termínu zpětné vazby od rodiny pro OSPOD, ověření využití této služby s cílem předejít situaci dítěte, které potřebuje SPO.
- Vyhodnotit, zda v případě nesplnění využití odborné služby nejsou naplněny materiální podmínky ohroženosti dítěte (intenzita, trvalost). Transparentně je nutné rodiči vysvětlit nutnost využití služby a možné další intervence ze strany OSPOD, pokud se situace nebude zlepšovat nebo se nezačne stabilizovat.

Pokud rodina naváže spolupráci se SAS RD, ale dojde k jejímu přerušení nebo ke zhoršení situace je odpovědností SAS RD, aby situaci vyhodnotila a věc případně oznámila na OSPOD plně v souladu s její povinností danou ustanovením § 10 odst. 4 zákona o SPOD. SAS RD se tak může dostat do situace, kdy bude mít povinnost předat informaci OSPOD o možném ohrožení klienta bez jejího souhlasu. Je tedy vhodné o této možnosti rodinu v rámci navazování spolupráce a uzavírání smluvního vztahu informovat. Jde tedy o situace, kdy SAS RD vyhodnotí, že by daná situace mohla naplnit možné ohrožení dítěte a je tedy zákonnou povinností toto podezření na OSPOD oznámit.

Na základě skutečného oznámení bude OSPOD povinen situaci prošetřit a vyhodnotit, zda je nebo není dané dítě třeba považovat za ohrožené. SAS RD může přitom ve svém podnětu žádat, aby OSPOD závěr svého vyhodnocení sdělil (zda bylo nebo nebylo dítě vyhodnoceno jako ohrožené). Odpovědnost za vyhodnocení náleží OSPOD.

Pokud spolupráce rodiny a SAS RD nezapočala nebo pracovník SAS RD nedisponuje (zejména z důvodu krátké spolupráce s rodinou) informacemi, které by mohly předpokládat ohrožení dítěte nebude mít povinnost situaci OSPOD oznamovat.

Výjimkou bude situace, kdy se OSPOD obrátí se žádostí na SAS RD se sdělením, že je dané dítě vyhodnoceno jako ohrožené a bude tak následovat povinnost SAS RD poskytnout zprávu ve smyslu ustanovení § 100a odst. 2 zákona o SS.

3.2 Dítě je vyhodnoceno jako ohrožené

V případě dítěte, které je vyhodnoceno jako ohrožené bude SAS RD aktivně pomáhat rodině na překonání nebo stabilizaci situace a snížení rizikových faktorů (posílení ochranných faktorů). Základním předpokladem, že sama rodina o spolupráci se SAS RD stojí, jelikož není třeba možno SAS RD nařídít spolupráci s rodinou. OSPOD jakožto koordinátor případu je povinen pravidelně situaci dítěte přehodnocovat a na základě tohoto přehodnocení revidovat Individuální plán ochrany dítěte. Jako zcela nezbytná se v těchto případech jeví spolupráce SAS RD na plnění individuálního plánu ochrany dítěte. V rámci své kompetence a tvorby individuálního plánu s uživatelem služby bude moci SAS RD na cíle a kroky IPOD navazovat. V případě, kdy jsou ze strany OSPOD v IPOD nastaveny cíle a kroky směřující do vzájemné spolupráce se SAS, je tato povinná nastavené cíle a kroky v co nejvyšší míře respektovat. OSPOD je ze zákona koordinátorem případu, který je odpovědným za vytvoření IPOD směřujícímu ke stabilizaci situace dítěte a jeho rodiny. V rozporu s účelem vzájemné funkční spolupráce a snahy o stabilizaci situace budou situace, kdy by OSPOD stanovoval cíle a kroky bez vzájemné domluvy se SAS a díky tomu si vzájemné nastavení individuálních plánů aktérů odporovalo (viz. kap. 4). OSPOD musí respektovat vlastní autonomii zpracování plánu ze strany SAS RD a jako koordinátor případu se snažit o vzájemnou propojenost a smysluplnost nastaveného IPOD. Cílem je, aby docházelo k funkčnímu vzájemnému propojení aktérů systému. Za vhodný postup se v případě navázání spolupráce se SAS RD považuje:

- Společná trojstranná úvodní schůzka mezi OSPOD, rodičem/dítětem a SAS RD směřující k projednání vztahů, kompetencí jednotlivých stran, a projednání očekávání, případných cílů a kroků a vzájemné spolupráce (včetně nastavení revizních setkání) se zaměřením na:
 - **Očekávání klienta** – co by od služby potřeboval
 - **Dobry výsledek** – co by chtěl klient změnit na své situaci
 - **Překážky** – co brání k dosažení změny aktuálně
 - **Podporu** – v čem potřebuje nejvíce pomoci
 - **Zdroje** – kdo všechno může rodině pomoci a jakým způsobem
 - **Postupy** – vysvětlení postupů a povinností jednotlivých aktérů, práv a povinností klienta
- Možnost vzájemné výměny informací na základě domluvy o vzájemné spolupráci mezi jednotlivými aktéry dle typu situace (klient, OSPOD, SAS).
- Společné provedení návštěvy OSPOD a SAS RD v rodině.
- Pořádání případových konferencí se zaměřením na vytvoření kroků ke stabilizaci situace.

Následně proběhne uzavření smlouvy mezi rodinou a SAS RD o poskytování sociální služby do níž jsou obtisknuty obsahy předchozích jednání.

4. Průběh spolupráce mezi OSPOD a SAS RD

V rámci vzájemné spolupráce mezi OSPOD a SAS RD je tak v IPOD definován dílčí cíl, který může být obecnějšího charakteru, podobně jako základní kroky spolupráce mezi klientem a SAS RD. Konkrétní kroky s rodinou pak rozpracuje ve svém plánu SAS RD. Ke zhodnocení průběhu spolupráce lze doporučit dojednat rozsah a způsob odsouhlasení pravidelných zpráv SAS RD o průběhu a výsledcích spolupráce s rodinou zasílané OSPOD nejméně v intervalu **1x za čtvrtletí**. Pravidelné zasílání zpráv o průběhu a výsledcích spolupráce se SAS RD lze s rodinou dojednat v rámci uzavírané smlouvy s klientem. Druhou možností je pravidelná písemná žádost o zaslání zprávy ze strany OSPOD, pokud by SAS RD takovou zprávu v doporučeném intervalu nezaslal (nelze totiž vnímat jako povinnost odpovědnost SAS RD). Díky zhodnocení může OSPOD dobře revidovat svoje **cíle a kroky v nastaveném IPOD**. Povinností OSPOD je vytvářet IPOD ve vzájemné spolupráci s rodinou a odborníky, kteří se podílejí na řešení problému dítěte a jeho rodiny (viz. ustanovení § 10 odst. 3 písm. e) zákona o SPOD). Pokud tedy OSPOD v IPOD stanovuje dílčí cíle/kroky přímo SAS RD musí být tato přirozeně s těmito seznámena nebo se na stanovení cílů a kroků směřujících k podpoře rodiny a dítěte spadající do činností SAS RD přímo podílet.

Zhodnocení průběhu zasílání zpráv (telefonickým rozhovorem, společnou schůzkou, společnou návštěvou v místě bydliště) musí probíhat na základě předchozí domluvy s klientem – udělení souhlasu o pravidelném zasílání zpráv OSPOD nebo na základě aktivního kroku ze strany OSPOD. SAS pak napřímo informuje o spolupráci OSPOD v režimu § 100a zákona o SS nebo širěji prostřednictvím rodiny a s jejím souhlasem.

OSPOD a SAS RD bezpochyby komunikují i mimo uvedené doporučené lhůty, tak aby byl vždy zachován zájem dítěte. Pokud tedy nastane krizová situace či významné skutečnosti, které by zájmy dítěte ohrožovaly (případně dítě ohrožovaly na životě, zdraví nebo vývoji) je plně prolomena povinnost mlčenlivosti a SAS RD je povinna OSPOD informovat bezodkladně v souladu s ust. § 10 odst. 4 zákona o SPOD ve spojení s ust. § 53 odst. 1 zákona o SPOD.

V takovém případě lze využít například telefonické sdělení k urychlení řešení situace. Jakoukoli písemnou komunikaci mezi OSPOD a SAS RD je třeba činit prostřednictvím pošty nebo datové schránky, plně v souladu s GDPR. V případě vzájemné propojenosti pracovníků, osobní znalosti je možno využít i telefonické konzultace.

V situaci spadající pod oznamovací povinnost dle trestního zákoníku je primární povinností SAS RD informovat orgány činné v trestním řízení. OSPOD není primárním oznamovacím místem, jak je v praxi často mylně vykládáno. OSPOD by se měl o situaci dozvědět bezodkladně také, aby mohl v případě potřeby přijmout nezbytná opatření na ochranu dítěte. V praxi mohou nastat zároveň situace, kdy nebude pracovník SAS RD schopen vyhodnotit, zda daná situace podléhá oznamovací/ohlašovací povinnosti, případně nedosahuje takové intenzity, že by bylo třeba její oznámení přímo PČR. V takovém případě bude oprávněním (povinností) SAS RD o takové skutečnosti informovat prostřednictvím

písemné zprávy OSPOD¹. V této zprávě SAS RD popisným způsobem uvede skutečnosti, kterými je vedena k oznámení. Plně v kompetenci OSPOD bude případné oznámení v dalším postoupit orgánům činným v trestním řízení. Podobně jako v jiných sporných případech lze doporučit např. telefonickou konzultaci s OSPOD s vysvětlením situace (v obecné rovině) a domluvu na dalším postupu. Pokud by totiž SAS RD nesplnila zjevnou oznamovací/ohlašovací povinnost vůči orgánům činným v trestním řízení, půjdou případné důsledky přímo za ní.

Pro přehlednost lze tedy uvést příklady informační povinnosti SAS RD:

- Oznámení OSPOD o skutečnostech nasvědčujících možné ohrožení dítěte dle § 6 zákona o SPOD – viz. § 10 odst. 4 zákona o SPOD.
- Sdělení informací na základě žádosti OSPOD dle § 53 odst. 1 zákona o SPOD – viz. §100a zákona o SS.
- Oznámení orgánům činným v trestním řízení o možném ohrožení dítěte podléhajícím oznamovací/ohlašovací povinnosti dle ust. § 367 a 368 trestního zákoníku. Pro zajištění akutního bezpečí dítěte v kopii také OSPOD v souladu s ust. § 10 odst. 4 zákona o SPOD.

Jak již bylo uvedeno výše, jako vhodným nástrojem k řešení situace jsou **případové konference**, jakožto setkání rodiny, OSPOD a všech zainteresovaných subjektů, které se podílí na řešení situace.

OSPOD je ze zákona povinen svolávat případové konference v situaci hrozícího umístění dítěte mimo rodinu, případně po podaném návrhu na umístění dítěte mimo rodinu (§14 zákona o SPOD) nebo v situacích řešení konkrétních situací ohroženého dítěte (§10 zákona o SPOD). Zejména jde o komplikovanější případy, u kterých je třeba získání komplexního obrazu s nastavením dalších konkrétních kroků, které budou situaci stabilizovat. Nespornou výhodou případové konference je prolomení mlčenlivosti v souladu s ustanovením § 57 zákona o SPOD ze strany OSPOD vůči účastníkům případové konference (jaké informace budou sděleny jsou vždy na uvážení OSPOD). Svolavatelem je ze zákona OSPOD. SAS RD tak může v případě zhodnocení důvodnosti uspořádání případové konference tento krok po OSPOD požadovat. Za vyhodnocení účelnosti je však odpovědný výhradně OSPOD a SAS RD tedy nemůže naplnění tohoto kroku vynutit.

¹ Viz. ustanovení § 7 odst. 2 a 10 odst. 4 zákona o SPOD

4.1 Předávání informací

V situaci poskytnutí základního poradenství může OSPOD v rámci své činnosti získat informaci, zda rodina navázala spolupráci. Podmínkou bude samotný souhlas zájemce o službu, že lze tuto informaci sdělit. Zároveň by nemělo být automatickým pravidlem, že bude OSPOD takovou informaci požadovat. Krok zjištění zpětné vazby musí být vždy odůvodněný individuální situací rodiny. Je totiž třeba vycházet z předpokladu, že pokud OSPOD nevyhodnotil dítě jako ohrožené má za to, že důvěřuje vlastní autonomii a odpovědnosti rodiny za další řešení.

V situaci, kdy OSPOD vyhodnotí, že je dané dítě třeba za ohrožené považovat, bude SAS RD povinna na základě písemné žádosti poskytnout údaje i bez souhlasu (§ 100a zákona o SS²). Obsahem zprávy a zároveň informacemi, které OSPOD může požadovat jsou převážně údaje o délce spolupráce, úspěšnosti poskytované služby vzhledem k plnění cílů, výchozí a současné situace dítěte s ohledem na jeho možné ohrožení a návrh dalšího postupu.

V případě ukončení spolupráce rodiny se službou (v případě vyhodnocených dětí, jako ohrožených) lze doporučit poskytnutí informace o důvodech ukončení smlouvy, celkovém zhodnocení přínosnosti služby pro rodinu (naplnění cílů), aktuálním stavu a doporučením dalšího postupu. Informaci lze poskytnout na základě souhlasu klienta písemnou zprávou OSPOD, který je koordinátorem případu. V situaci zaslané žádosti ze strany OSPOD bude tato zpráva poskytnuta i bez souhlasu klienta.

Aby se OSPOD o ukončení spolupráce dozvěděl a mohl tak činit opatření v zájmu dítěte lze doporučit, aby SAS RD (pokud klient neudělil souhlas s poskytnutím zprávy) informovala OSPOD o tomto ukončení jinou přijatelnou formou, bez sdělení detailů (např. telefonicky). To umožní OSPOD reagovat žádostí o zaslání zprávy a získání informací nutných k vyhodnocení situace. Opětovně je třeba připomenout, že pokud ukončení spolupráce bude pro SAS RD (nezávisle na vyhodnocení ze strany OSPOD) z hlediska jejího vyhodnocení znamenat možné ohrožení dítěte/prohloubení ohrožení, bude mít oznamovací povinnost vůči OSPOD a to i bez souhlasu.

OSPOD bude moci SAS RD sdělit, zda je v dané chvíli dítě vyhodnoceno jako ohrožené a v případě vzájemné spolupráce pak cíle a kroky, které jsou v rodině vzhledem k poskytování služby naplňovány. V rámci nastaveného IPOD je taktéž třeba informovat SAS RD v situaci, kdy bude ze strany OSPOD situace stabilizována do té míry, že dítě bude ze základní evidence vyřazeno a nebude již nadále vyhodnoceno jako ohrožené. Jde o snahu funkčního nastavení spolupráce aktérů, kdy bude moci OSPOD sdělit, zda jsou z jeho pohledu cíle rodiny vztahující se ke spolupráci se SAS RD naplňovány. OSPOD se přitom nebude muset obávat porušení povinnosti mlčenlivosti. Konkrétní podoba, které informace OSPOD SAS RD sdělí bude plně na jeho vyhodnocení, přičemž půjde vždy o informace, které se vztahují k práci SAS RD s rodinou.

² a) zda osobě uvedené v žádosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí poskytuje nebo poskytoval sociální službu, b) druh a formu poskytované sociální služby a dobu poskytování a c) zhodnocení průběhu poskytování sociální služby.

4.1.1 Nesprávná praxe při předávání informací

Zcela nemyslitelné je uzavírání trojstranných dohod, ve kterých by OSPOD figuroval jako samostatný účastník. OSPOD jakožto orgán státní správy nemůže uzavírat jakoukoli dohodu a tímto se zavazovat k plnění práv nebo povinností. OSPOD jakožto garant veřejnoprávní ochrany dětí není nikdy samostatným účastníkem dohody (smlouvy), která je na základě vlastní vůle uzavírána mezi zájemcem o službu a SAS RD. Pokud se chce SAS RD a OSPOD s rodičem domluvit na výměně vzájemných informací, mohou tak činit v rámci nastavení IP/IPOD, jak bylo popsáno výše.

5. Zprostředkování kontaktu v individualizovaných případech

OSPOD musí vždy důsledně dbát individuálního posouzení rodičovských kapacit, a tedy samotné schopnosti odpovědných osob službu kontaktovat. Není vybočením z rámce zákona, pokud OSPOD na základě individuálního posouzení rodičovských kompetencí zjistí indikaci pro zprostředkování služby (např. zdravotní/smyslové postižení, duševní onemocnění, sociální patologie v rodině, historie rodiny). V takovém případě lze doporučit:

- Možnost zprostředkování – zavolání do služby se zprostředkováním termínu, doprovod do služby
- V případě nabídky zprostředkování setkání přímo na OSPOD je třeba zásadně dodržet rovinu poradenskou, kterou OSPOD pouze zprostředkovává. Nebude součástí jednání a schůzky, neklade vlastní cíle a požadavky. V rámci poradenství může následně žádat zpětnou vazbu, zda spolupráce byla navázána.

6. Příklady dobré praxe

Na základě výstupů z pracovní skupiny a sdílení mezi jednotlivými aktéry lze publikovat možné příklady dobré praxe. Základním pilířem zůstává navázání konkrétních forem spolupráce mezi OSPOD a SAS RD v jednotlivých správních obvodech tak, aby byla spolupráce fungující s důrazem na ochranu oprávněných zájmů dítěte. Funkční se ukazují **multidisciplinární setkávání** s přizváním dalších aktérů v systému jako jsou základní školy v daném obvodu nebo jiné podpůrné služby, které mohou rodinu na SAS RD také v rámci své kompetence včas odkázat a zamezit tak prohloubení rizikových faktorů.

- První schůzka je realizována na OSPOD a dochází k navázání spolupráce – pracovník OSPOD se domluví s vedoucím služby, následně přichází pracovnice SAS RD a dochází k navázání ke spolupráci s rodinou (v rámci poskytnutí základního poradenství již bez účasti OSPOD, který může poskytnout prostor).

- Rodičům je při prvním jednání na úřadě poskytováno základní poradenství ohledně možné spolupráce se SAS RD, následně se domlouvá šetření v místě bydliště za účasti SAS RD
- Možnost podpory rodin v situaci odebrání dítěte mimo rodinu nebo dětí umístěných v náhradní rodinné péči (pěstounská péče).
- OSPOD telefonicky oslovuje SAS RD, zda má volnou kapacitu a domlouvá s klientem způsob kontaktu se SAS RD. Domluva s klientem, že se sám OSPODu ozve.
- OSPOD volá SAS RD ohledně domluvení termínu. Klientovi předá telefon a ten se již sám domluví se SAS RD. U jiných klientů funkční pouhé předání kontaktu.
- Vysvětlování kompetencí SAS RD a OSPOD, odlišení rolí v situaci navazování spolupráce.

PŘÍLOHY

Žádost o podání zprávy o průběžné spolupráci se SAS RD

Vážení,

v souladu s ustanovením § 53 odst. 1 písm. f) zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“) Vás tímto žádáme o podání průběžné zprávy o spolupráci rodiny nezl., nar., bytem., který je orgánem sociálně právní ochrany dětí vyhodnocen jako dítě ohrožené ve smyslu ustanovení § 6 zákona o SPOD.

Ve své zprávě prosím uveďte:

- Zda rodině nezletilého / nezletilému poskytujete sociální službu.
- Jaký druh a formu služby rodině nezletilého/nezletilému poskytujete.
- Od kdy a v jakých intervalech je tato služba poskytována.
- Jaké cíle ve spolupráci s rodinou nezletilého/nezletilým jsou sledovány a jakým způsobem jsou naplňovány.
- Jakým způsobem probíhá vzájemná spolupráce, včetně zhodnocení průběhu služby do současné doby.
- Jakékoli další skutečnosti, které považujete za důležité pro další výkon sociálně právní ochrany dětí, včetně případných skutečností a indicií o možném týrání, zneužívání nebo zanedbávání dítěte.

Informace obsažené ve zprávě jsou důležité pro vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a nastavení dalších cílů a kroků vedoucích ke stabilizaci situace.

Písemnou zprávu prosím zašlete nejpozději do prostřednictvím datové schránky nebo pošty.

Děkujeme za spolupráci

Jméno, příjmení klíčového pracovníka

Pracovní pozice

Žádost o podání závěrečné zprávy o spolupráci se SAS RD

Vážení,

v souladu s ustanovením § 53 odst. 1 písm. f) zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“) žádáme o podání závěrečné zprávy o spolupráci rodiny nezl., nar., bytem který je orgánem sociálně právní ochrany dětí vyhodnocen jako dítě ohrožené ve smyslu ustanovení § 6 zákona o SPOD.

Ve své zprávě prosím uveďte:

- Jaký druh a formu služby jste rodině nezletilého/nezletilému poskytovali.
- Od kdy a v jakých intervalech byla tato služba poskytována. Kdy a z jakých důvodů byla tato služba ukončena.
- Jaké cíle ve spolupráci s rodinou nezletilého/nezletilým byly sledovány a jakým způsobem byly naplněny.
- Jakým způsobem probíhala vzájemná spolupráce, včetně zhodnocení průběhu služby do doby jejího ukončení.
- Jakékoli další skutečnosti, které považujete za důležité pro další výkon sociálně právní ochrany dětí, včetně případných skutečností a indicií o možném týrání, zneužívání nebo zanedbávání dítěte.

Informace obsažené ve zprávě jsou důležité pro vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a nastavení dalších cílů a kroků vedoucích ke stabilizaci situace.

Písemnou zprávu prosím zašlete nejpozději do prostřednictvím datové schránky nebo pošty.

Děkujeme za spolupráci

Jméno, příjmení klíčového pracovníka

Pracovní pozice

Oznámení o možném ohrožení dítěte ve smyslu ustanovení § 6 zákona o SPOD

Vážení,

v souladu s ustanovením § 10 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“) Vám tímto podáváme oznámení o možném ohrožení nezletilého dítěte, nar., bytem

Uvedení druhu a formy poskytovaných služeb:

- *Jaký druh a formy sociální služby byly poskytovány, kdo byl klientem služby.*
- *Od kdy byla služba poskytována, v jakých intervalech, zda je služba poskytována nebo byla ukončena (kdy a z jakých důvodů).*

Zhodnocení průběhu poskytování služby:

- *Jakým způsobem byla služba poskytována.*
- *Na jaké cíle byla služba zaměřena a jak byly tyto cíle plněny.*
- *Jakým způsobem rodina v rámci poskytované služby spolupracovala.*

Důvody vedoucí k závěru možného ohrožení dítěte:

- *Popis skutečností, podle kterých bylo zhodnoceno podezření na ohrožení dítěte – projevy a chování rodičů, dítěte. Popis situací.*
- *Rizikové faktory vnímané při zhodnocení možného ohrožení.*
- *V případě podezření na týrání, zanedbávání, zneužívání konkrétní popis skutečností, které vedly k učinění tohoto závěru (jakým způsobem bylo s rodinou na tomto tématu pracováno, hovořeno, zda byl zjišťován názor dítěte), zda byla situace oznámena příslušným orgánům (v případě učiněného oznámení přiložit kopii tohoto oznámení). Pokud oznámení nebylo učiněno, z jakých důvodů.*

Žádáme Vás o vyrozumění, zda bylo výše uvedené nezletilé dítě vyhodnoceno jako ohrožené ve smyslu ustanovení § 6 zákona o SPOD.

Děkujeme za spolupráci

Jméno, příjmení oprávněné osoby k podání zprávy

Pracovní zařazení v organizaci